

NOTIZIE 101
DERDE KWARTAAL 2018

PB-PP1B-00000
BELGIE(N)-BELGIQUE

ANFITEATRO

www.anfiteatro.be

Voorzitter

Romain Van Hautekerke
0476 934214

voorzitter@anfiteatro.be

Secretariaat

Karin Tavernier
03 7779643

secretariaat@anfiteatro.be

Penningmeester

Karel Van Landeghem
03 7768642

penningmeester@anfiteatro.be

Bestuursleden

bestuur@anfiteatro.be
webmaster@anfiteatro.be

André De Haeck 03 7768514
andredh@skynet.be

Willy De Lange 03 7771941
willy.de.lange@telenet.be

Gijs den Dubbelden 09/348.39.70
dendubb.witlox@skynet.be

Modest Figeys 03/7755591
modest.figeys@hotmail.com

webmaster@anfiteatro.be
Geert en Marc Lehembre-Jottier 03 7668067

geert.jottier@skynet.be

marc.lehembre@skynet.be

Brigitte Van Kogelenberg 03 7778345

bvankogelenberg@gmail.com

Chris en Marc Van Meerssche-Jonkers 03 776 59 68

m.vanmeerssche@telenet.be

Kris Werts 0475 233 280

kris.werts@skynet.be

Danielle en Achille Ziccardi-Van Gael 03 440 61 61

ziccardi@telenet.be

NOTIZIE

Gratis toegestuurd aan de leden.

Lid worden kost slechts 10 EUR voor één jaar.

Een volgend lid uit hetzelfde gezin betaalt 4 EUR

Nieuwe leden kunnen hun lidgeld

storten op rekening van Anfiteatro :

conto 413-9188521-59

IBAN : BE84 4139 1885 2159

BIC : KREDBEBB

REDACTIE

Anne-Marie Neckebroeck

Karin Tavernier

Romain Van Hautekerke

Brigitte Van Kogelenberg

Achille Ziccardi

Linda Crivits

Opmaak: B. Van Kogelenberg

SEPTEMBER 2018
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
AFGIFTEKANTOOR SINT NIKLAAS 1
ERKENNING P303621

Na een lange, hete zomer – zelfs hier in Vlaanderen – beginnen we aan een druk 28^e werkjaar...
Wie had dat ooit gedacht in 1990?

Je leest zo goed alles over onze najaarsactiviteiten in de deze keer wel erg uitgebreide "Che cosa faremo?". Alle details vind je op de website waar we je ook vragen om in te schrijven en vooraf te betalen, of, op z'n minst om je aan te melden... Dan kunnen we voldoende stoelen zetten en drank voorzien.

Een "Da fare" vind je niet meer in Notizie. Via www.anfiteatro.be vind je uitgebreide info over een aantal zaken die je zelf kan doen... We vermelden hier ook de nodige links.

Zo hebben we een uitstap naar Caravaggio in Utrecht niet georganiseerd omdat het voor een groep toch vrij omslachtig was, maar je kan de info misschien gebruiken voor een najaarstrip.

En dit is dan het voorwoord van *Notizie 101!* We zouden minstens voort doen tot nummer 100.

Mid augustus hadden we nog te weinig inhoud voor een deftige Notizie... En dan dwarrelen ineens allerlei bijdragen binnen. En we hebben nu zelfs een vaste medewerker uit Milaan! (Uit een voor Anfiteatro geen onbekende familie)...

En gisteren kreeg ik dan een seintje van Anne-Marie Neckebroeck, de onmisbare hand voor Notizie: nalezer, schrijver, corrector, bijna hoofdredacteur, van 'steek dat artikel maar in de reservemap of bewaar het voor Notizie 102'!

Dat betekent dan dat ik snel aan *In primo piano* moet beginnen... Zodat alles samen naar Brigitte kan, die de laatste jaren de lay-out op zich neemt... Heb jij nog ergens een bruikbare bijdrage voor Notizie...? Stuur ze dan maar snel door!

Na morgen beginnen we aan Notizie 102!

Wat ik wel jammer vind is dat we zo weinig jong bloed vinden in onze werking... Al jaren ben ik zelf het jongste bestuurslid – intussen ook met *witte haren en nog net niet pensioengerechtigd*. Mag dit dus meteen een oproep zijn naar iedereen die jong is of zich jong van hart voelt om mee de handen uit de mouwen te steken... Bezorg ons je voorstel. Kom eens langs op een bestuursvergadering – er kan altijd nog wel een stoel bij. Mail je artikel door of je tip voor "Da fare"... Of neem gewoon een vaatdoek om de boel te helpen opruimen na een volgende activiteit.

Ik wens jullie in elk geval "Buona lettura" en hopelijk ook dikwijls "tot ziens" op één van onze vele najaarsactiviteiten.

Karin Tavernier

In primo piano	p	1
Che cosa faremo?		3
Che cos' abbiamo fatto?		10
- Fotograaf uit Lucca doet fijne geste		10
Fotowedstrijd Anfiteatro 2018		11
Viaggiare		
- Chiesa di Santa Maria alla fontana		12
- Mijn Firenze		15
- Curiosità sull'Italia a due passi dalla Svizzera		18
Italiaanse sprokkel: Morse		22
Locali storici		
- Hotel Royal Victoria Pisa		24
Da leggere		
- De geniale vriendin - Elena Ferrante		25
- Intrigo italiano - Carlo Lucarelli		26
- De rode anjer - Elio Vittorini		27
Da vedere		
-Figlia mia (regisseur: Laura Bispuri)		29
Lingua		
-Mijn professoren Italiaans		31
Storia		
-De geschiedenis van de Portatrici		34
-Chi è Artemisia?		34
Briciole		38

Lidgeld al betaald?

Dan vind je in deze Notizie je lidkaart of zat die al in vorige Notizie.

Ontvang je geen mails meer? *Vul dan dringend de privacyverklaring in, anders mogen we je geen mails meer sturen?*

Ergens een probleem?

Contacteer secretariaat@anfiteatro.be

Werkten verder mee :

Herman Cole, Linda Crivits, Anne-Marie Neckebroeck, Betsy Neckers, Daniëlle Ziccardi-Van Gael, Achille Ziccardi, Ornella Neri Ziccardi, Kris Werts.

Hier vind je alle al gekende activiteiten voor ons nieuwe werkjaar. Alle details lees je later in Notizie via Mail en uiteraard op www.anfiteatro.be

Vrijdag 12 oktober, 19.00 u: Buttachicchi

Graag nodigen we jullie uit voor de intussen bijna traditionele start van het nieuwe werkjaar op vrijdag 12 oktober om 19 u: Buttachicchi. Spreek uit: 'BoettaKiekkie'. **We kozen als locatie dit jaar de zaal van De Witte Hoeve, Valk 39 te Belsele. (Die ligt een tweetal kilometer verwijderd van de Grote Markt van Sint-Niklaas.)**

We keren terug naar de oorspronkelijke formule. Er is een fijn vlees- en kaasbuffet, geleverd door specialisten in onze kring. We vullen dat aan met allerlei lekkers, klaargemaakt door onze (bestuurs-)leden...

Wie zich nu al geroepen voelt om mee te koken (lees: thuis één of ander gerecht te prepareren om ons buffet te verrijken) wordt verzocht dit asap te melden bij het secretariaat... Een hapje als antipasto, een lekkere rijst- of pastasalade, de laatste rucola uit je tuin,... of breng je iets mee voor onze dessertentafel?

(Uiteraard worden de kosten hiervoor vergoed en er is meer...: zie verder)

Anfiteatro biedt het aperitief aan... We hebben wijnen en water tegen democratische prijzen.

Als bijdrage storten leden 25 euro, niet-leden betalen 28 euro. Steek je vooraf de handen uit de mouwen of breng je wat lekkers mee, dan betaal je slechts 20 euro.

Voor de ambiance zorgen we dit jaar zelf! De vaat doen we samen. Aarzel niet om snel in te schrijven... Er zijn maar 50 zitjes!

Vooraf inschrijven via de website [en storten.](#)

Praatnamiddagen 'Quattro chiacchiere in italiano', onder leiding van native speaker Achille Ziccardi In het Vrouwencentrum, Nieuwstraat te Sint-Niklaas op:

3, 10, 17, 24 en 31 oktober, 7, 14, 21 en 28 november, 5, 12 en 19. december, telkens om 14 u tot 16 u.

Basis : 6 euro per namiddag van 2 uur voor Anfi-leden en 8 euro voor niet-leden (bijdrage onveranderd dus) en dit voor de twaalf praatnamiddagen in oktober – november – december aanstaande. Het te betalen bedrag zal dus 72 euro zijn voor het laatste kwartaal 2018 voor Anfi-leden en 96 euro voor niet-leden. Het systeem van per les contant te betalen zal niet meer worden toegepast. Terugbetaling van gemiste lessen zal uitsluitend in geval van echte force majeure of bij afwezigheid van Achille worden toegelaten.

Laattijdige inschrijvingen van nieuwe deelnemers: eerste praatnamiddag gratis voor nieuwkomers, daarna storting op Anfi-zichtrekening pro rata van het aantal namiddagen t/m eind december.

Dit echter mits wij minstens 8 inschrijvingen kunnen ontvangen. Bij 7 inschrijvingen gaan de tarieven respectievelijk 7 euro en 9 euro moeten worden om de kosten te dekken. Bij minder dan 7 inschrijvingen loopt het voortzetten van de praatnamiddagen gevaar.

Inschrijven via bvankogelenberg@gmail.com

Zondag 30 september, Siniscoop, 11 u: Film: Dogman * Matteo Garrone

De vriendelijke Marcello houdt een hondenkapsalon in een verpauperde voorstad. Zijn vriend Simoncino, een aan cocaine verslaafde ex-boxer, komt vrij uit de gevangenis en begint in de hele buurt terreur te zaaien. Marcello komt zonder het te willen terecht in een spiraal van crimineel geweld en verraad. Tot hij onverwacht terugslaat en op een verschrikkelijke manier wraak neemt.

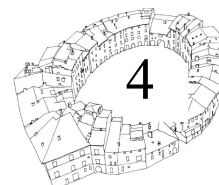
Beste acteur Filmfestival Cannes. Met o.a.: Adamo Dionis, Edoardo Gero, Francesco Acquaroli, ... *Misdaad/Drama (1u42 min) – Italië/Frankrijk (2017)*

<https://www.youtube.com/watch?v=eum93mpzpE0>

Op do **27 sep** 2018 - 14u30 én di **2 okt** 2018 - 20u

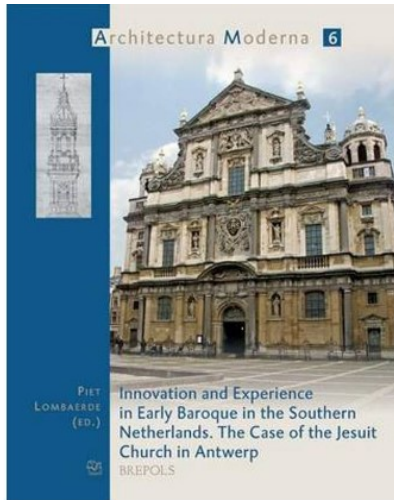
Donderdag 18 oktober, Piet Elshoutzaal, SteM, Zwijgershoek, 20 u: Rome in Antwerpen: de Antwerpse jezuïetenkerk' door Prof. Piet Lombaerde

Tijdens deze lezing zal Prof. Piet Lombaerde ons vertellen over een stukje Rome in het centrum van Antwerpen.

CHE COSA FAREMO

Vroegchristelijke kerken in Rome en de latere Barokkerken in deze stad waren de inspiratiebron voor de ontwerpers van de Antwerpse jezuïetenkerk, thans de Carolus Borromeuskerk. Bijzondere aandacht gaven de ontwerpers aan de lichtinval zodat de beelden in de kerk nog beter tot hun recht komen.

Ook voor de decoratie keek men in de richting van Rome. Rubens pas terug van een lange Rome reis speelde daarbij een belangrijke rol.

Prof. Piet Lombaerde is verbonden aan de Universiteit van Antwerpen en publiceerde talrijke werken over Architectuur, o.a. over de Carolus Borromeuskerk.

Anfiteatroleden: 7 euro, niet-leden: 9 euro.
Graag aanmelden via de website en betalen aan de kassa

Praktisch : 18 oktober 2018 om 20.00u

Woensdag 24 oktober, 20.00 u: Stedelijke Openbare Bibliotheek, Hendrik Heymanplein 3, Sint-Niklaas: Leeskring "De tuin van de familie Finzi-Contini" van Giorgio Bassani.

De tuin van de Finzi-Contini's (Italiaans: Il giardino dei Finzi-Contini) is de eerste roman van de Italiaanse auteur, gepubliceerd in 1962 in Turijn. In hetzelfde jaar won het boek de 'Premio Viareggio'.

De tuin van de Finzi-Contini's is het verhaal van een Joodse familie, de Finzi-Contini, en dan met name het verhaal van hun ommuurde tuin en het ommuurde hart van hun dochter. Binnen de muren van hun domein lijkt de tijd als een 'natura morta' van Morandi, stil te staan, onaangetaast door de onrustige tijd die buiten de muren heerst. De Finzi-Contini leven een eigen leven: De kinderen krijgen thuiseducatie en de familie verschijnt slechts twee keer per jaar in de synagoge, waar er ook geen woord met hen ge-

CHE COSA FAREMO

wisseld wordt. De 'io', oftewel ik-verteller, voelt zich aange-trokken tot de mysterieuze en afstandelijke wereld van deze familie, een buitenstaander binnen de Joodse gemeenschap die op zijn beurt als marginaal in de samenleving wordt be-schouwd.

Het boek bevat 258 pagina's en is recent uitgegeven in een gebundelde versie: " Het verhaal van Ferrara" met andere werken van Bassani. Alle romans van Giorgio Bassani (1916-2000) spelen zich af in het stadje Ferrara, en doordat zijn personages in verschillende verhalen terugkeren, wordt zijn werk als één geheel gezien.

De tuin van de familie Finzi-Contini (1962) geldt als het beste van Bassani's beroemde verhalen over Ferrara tijdens de duistere jaren voor de Tweede Wereldoorlog.

De bespreking wordt geleid door **Romain Van Hautekerke**, voorzitter van Anfiteatro, en gebeurt in samenwerking met het Davidsfonds.

Leden Davidsfonds en Anfiteatro gratis, niet-leden 2 euro.

Ook wie het boek niet gelezen heeft, is welkom.

Info: voorzitter@anfiteatro.be

Donderdag 25 oktober: details volgen via NvM:

Wandeling in Antwerpen waarbij we ook de voetsporen van Rubens en tijdgenoten kruisen.

Vrijdag 9 november, Stedelijke Openbare Bibliotheek, H. Heymanplein, 20.00 u:

In het kader van de herdenking van het einde van WO I: Poëtisch Muzikale avond: 'Era una notte che pioveva...' (O, wat regende het die nacht...)

door Anfiteatro's kamerkoor 'La Piazzetta' o.l.v. Achille Ziccardi en Marc Van Meerssche. Met medewerking van Daniëlle Van

CHE COSA FAREMO

Gael en Herman Cole.

In het zeer afwisselende programma ontdekken we een waaier Italiaanse volksliederen uit en over de oorlog. We bekijken authentieke filmbeelden rond de Grande Guerra, die vanuit de zusterstad Lucca werden aangeleverd. We proeven een flard poëzie van streekgenoot Anton van Wilderode (°1918) en maken in het Italiaans en het Nederlands kennis met het werk van Giuseppe Ungaretti (°1888), ooit genomineerd voor de Nobelprijs literatuur. In Egypte geboren uit Toscaanse ouders vocht deze dichter in 1915 als vrijwilliger aan het noordelijke front in Friuli-Venezia Giulia. De literaire wereld erkent hem als een van de belangrijke dichters van de twintigste eeuw.

Graag aanmelden via de website. Bijdrage van 5 euro te betalen aan de kassa.

Woensdag 21 november, 20.00 u, Conferentiezaal, Bib, H.Heymanplein, Sint-Niklaas: 'Druk.druk.druk. Geen tijd om te eten, een Italiaanse visie ' door Nicola Priolo In het kader van de Week van de Smaak. Nicola, geboren in Italië, woont al zo'n 20 jaar in België, eerst in Sint-Niklaas, nu in Puurs. Nicola kent de Italiaanse keuken en nu ook onze (Belgische) wijze van leven (en koken) . Nicola spreekt ons die avond over Italiaanse keuken en keukencultuur.

Hij vertelt ons waarom een goede kok geduld moet opbrengen. Hij vertelt ons over het juiste gebruik van de juiste ingrediënten.

En ook hoe om te gaan met druk,druk,druk als we achter het fornuis staan, of aan tafel zitten. En hoe koken (en eten) mensen verbindt.

Deelname prijs : leden 7 euro, niet- leden 9 euro.

Graag inschrijven via de website. Betalen aan de kassa

Woensdag 28 november: Cocorico.

In 2018 kan worden gevierd hoe de vermaarde Italiaanse componist Giacomo Puccini welgeteld honderdzestig jaar geleden het levenslicht aanschouwde in Lucca, de Toscaanse zusterstad van Sint-Niklaas. Op 22 december 1858, om precies te zijn.

CHE COSA FAREMO

Op 29 november 1924 kwam in Brussel een einde aan zijn turbulente levensverhaal.

Waarom Cocoricò?

Toen Puccini aan La Bohème werkte en Musetta's wals wou componeren, gaf hij zijn librettisten Illica en Giacosa mee dat de tekst moest klinken als 'cocoricò-cocoricò-bistecca'. Dat werd finaal 'Quando m'en vò, soletta'. Luister hier naar de versie met Anna Netrebko.

www.youtube.com/watch?v=aVvP54oTImzw

Op de vooravond van de sterfdatum staat Herman Cole opnieuw even "voor de klas". Cole en zijn studenten zullen een aantal overbekende aria's van Puccini beluisteren in verschillende versies en er de tekst van analyseren. De lessen worden gehouden in een ongedwongen mengvorm van Nederlands en Italiaans. De studenten krijgen de teksten in oude en moderne versie onder ogen. Het systeem werd in 2008 uitgetest in het raam van de honderdvijftigste verjaardag van de componist ... en waardevol bevonden. 10 jaar na datum willen we dit graag herhalen.

Details volgen via Notizie via mail

Zaterdag 1 of 8 december trekken we naar Gent waar we o.a. een bezoek brengen aan de tentoonstelling in het MSK "De Dames van de Barok".

Welke rol speelden vrouwelijke kunstenaars in het door mannen gedomineerde Italië tussen de renaissance en de barok? Aan de hand van een 50-tal topwerken brengt het MSK Gent dit najaar de cruciale rol van de vrouw in de schilderkunst van 1580 tot 1680 aan het licht.

Spilfiguur is Artemisia Gentileschi (1593-1652), zonder twijfel dé bekendste schilderes uit de Italiaanse 17de eeuw. Het MSK linkt haar werk aan haar vrouwelijke tijdgenoten. Kom en ontdek een keerpunt voor de vrouw in de kunst. Verder in deze Notizie lees je wat meer over Artemisia Gentileschi.

Details van deze uitstap volgen via Notizie via mail.

Zaterdag 15 december, 20.00 u, Onze-Lieve-Vrouwkerk te Sint-Niklaas: Kerstconcert met DiVini Cantores uit Lucca

Details volgen via Notizie via mail

Kaarten bestellen via website van Anfiteatro of via mail op secretariaat@anfiteatro.be
voorverkoop : 15 euro
Kassa : 18 euro (leden) - 20 euro (niet-leden)

Noteer nu alvast in jullie agenda voor 2019!

Meer details volgen via Notizie van december en via de website:

3 februari: Piccione viaggiatore

28 februari: Leesclub: ZELDZAME AARDEN , Terre rare van S. Veronesi. Het boek is een vervolg op het eerder besproken KALME KAOS.

21 maart: In het kader van de Week van de Geschiedenis: **Vlaamse meesters/ meesterschap: Tamara Inghels:** Vlaamse meesters op reis in Italië.

In 2020 vieren we 30 jaar Anfiteatro: leuke ideeën? Laat ze ons weten!

Fotograaf uit Lucca doet fijne geste

Met een lezing in het Italiaans en het Nederlands van poëzie van Anton van Wilderode -een organisatie van Anfiteatro-amici della cultura italiana- eindigde op zondagochtend 17 juni 2018 de thematische tentoonstelling van fotograaf Nico Cerri uit zusterstad Lucca geïnspireerd door werk van onze vermaarde streekgenoot. Een mooi initiatief in het raam van het

herdenkingsjaar Van Wilderode: een eeuw na zijn geboorte als Cyriel Coupé op 28 juni 1918, twee decennia na zijn overlijden op 15 juni 1998.

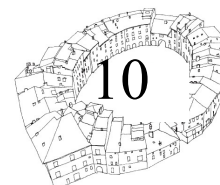
De tentoonstelling reisde na die finissage naar zijn geboortedorp Moerbeke-Waas.

Naar aanleiding van de locatiewissel deelde de fotograaf mee dat hij de zestien foto's van de reeks 'De Achterkant van de Wolken/Il Rovescio delle Nuvole' na afloop zal schenken aan de familie Coupé en de vzw Anton van Wilderodegenootschap. (Deze foto's kregen in september-oktober 2017 een plaats in het literaire festival LuccAutori.) Zeven foto's rond de Sint-Niklase beiaard komen in handen van de stad, in de hoop dat ze ooit een plaats zullen krijgen op de gerenoveerde klokkenzolder van het stadhuis. Zeven landschapsfoto's tussen Charleroi en Moerbeke belanden bij Herman Cole, initiatiefnemer van dit Van Wilderode-verzusteringsproject.

Verdieping:

- filmpje Stadstelevisie: <https://vimeo.com/268748861>
- nieuwsitem TV-Oost <https://www.tvooost.be/nieuws/priester-dichter-anton-van-wilderode-geerd-met-tentoonstelling-59467>
- www.antonvanwilderode.com

Herman Cole

Doe mee aan de ANFITEATRO FOTOWEDSTRIJD 2018

en stuur maximum **3 foto's** naar webmaster@anfiteatro.be vóór **31 oktober 2018**. Geef je foto een titel en vermeld de categorie: mensen, cultuur of natuur. Alle ingezonden foto's die voldoen aan de spelregels komen op de website, de naamvermelding blijft verborgen tot de jury de winnaars bekend maakt.

We kiezen ook dit jaar voor een onafhankelijke externe jury. De winnaars ontvangen een vergroting van de be kroonde foto. Deze prijzen worden begin 2019 uitgereikt.

Spelregels:

De foto's moeten genomen zijn in 2018, in Italië.

Iedereen mag maximum 3 foto's inzenden.

De minimale grootte van de foto's die ingezonden worden is 2 MB.

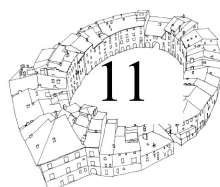
Teksten (en dus namen) in foto's, en passe-partouts of kaders zijn niet toegestaan.

Bij het doorsturen van de foto moet elke inzender volgende gegevens vermelden:

- . Naam en voornaam van de fotograaf
- . Datum en plaats waar de foto genomen is
- . De categorie: mensen, cultuur of natuur.

De winnaars krijgen persoonlijk bericht.

Anfiteatro en NON SOLO (www.nonsolo.be) krijgen toestemming de foto's te gebruiken in publicaties, mits vermelding van de naam van de fotograaf.

Maria alla fontana

Se venite a Milano portate un asciugamano perché c'è una fontana che ha delle proprietà curative ed è un toccasana per tutti i mali. Non sono terme eppure da molti secoli pare che coloro che si bagnano lì traggano dei vantaggi enormi! Si tratta di una fontanella che una volta si trovava molto fuori Milano e che ora è circondata da case dalle parti di via Farini. Ancora ai giorni nostri, sgorga dalla pietra medievale l'acqua "miracolosa" con i suoi "undici zampilli".

Oltre a costituire un luogo di forte richiamo devozionale, legato alla presenza della miracolosa immagine mariana 'alla fontana', il complesso svolgeva un importante ruolo nel sistema sanitario e assistenziale della capitale del ducato, accanto alle più note istituzioni dell'Ospedale Maggiore e del Lazzaretto.

Nonostante sembri inequivocabile la lettura dei documenti degli anni 1508-09, che legano alla fabbrica il nome dell'Amadeo, altri artisti sono stati evocati come responsabili del progetto del santuario, dal **Bramante** al Bramantino, da Cristoforo Solari allo stesso **Leonardo**. Quest'ultima, suggestiva ipotesi si basa in particolare sulla considerazione dei rapporti tra il maestro e Charles d'Amboise e su alcune analogie strutturali e distributive tra il santuario e i progetti leonardeschi per la villa del governatore francese, contenuti nel Codice Atlantico e risalenti agli anni 1506-08, nei quali l'elemento dell'acqua gioca, come

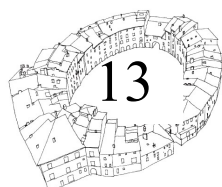
VIAGGIARE

in S. Maria alla Fontana, un ruolo di primaria importanza.

Già nota per il fontanile dalle acque miracolose, detto 'dei Visconti', fuori Porta Comasina, nel 1507, Carlo d'Amboise, governatore della città, sembrò guarire completamente dalla malattia e dispose che sopra la fonte fosse costruita una chiesetta dedicata alla Madonna. Ma di lì a poco, a soli 38 anni, Carlo d'Amboise morì.

I suoi piani di rendere sacra la fonte che lo aveva illuso di salvarsi non si arrestarono, grazie anche ai monaci di S. Simpliciano, che curavano l'amministrazione del luogo, ottennero da Giovanni Gaspare Visconti la donazione di un terreno per la costruzione del santuario e degli edifici annessi. Il santuario originario, quello che ancora oggi si può visitare in un cortile della chiesa di Santa Maria della Fontana, dove ancora si trova la fonte in cui Carlo

VIAGGIARE

d'Amboise si bagnò, è stato per anni attribuito a un progetto di Leonardo. In seguito si identificò invece la mano del Bramante.

Carlo d'Ambois era un militare francese governatore di Milano ai tempi di Luigi XII di Francia e diede ordine di erigere il santuario nel 1507, dal momento che guarì grazie all'acqua curativa della fonte già presente e ben nota: proprio a questa sorgente la chiesa deve il suo nome.

(Testo inviatoci dalla sorella di Achille Ziccardi)

Ornella Neri Ziccardi

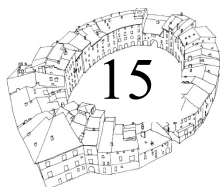
MIJN FIRENZE

Mi sono innamorato di quella città !

Vrienden, het is 23 juni vandaag, na een verblijf van vier dagen in Firenze, ben ik gisteren terug thuis gekomen. Wat ben ik op die stad en die mensen verliefd geworden! Niet eens in Rome ademt men zoveel grootsheid. In de straat naar de Arno, naast Palazzo Vecchio, heb ik gewandeld terwijl de grootste Toscanen vanuit hun nissen naar het leven van vandaag toekijken. Kijk maar eens op deze site : <https://www.florencewithguide.com/it/blog-it/gli-uomini-illustri-agli-uffizi/>

Hoe denk je dat een Italiaan zich in deze straat kan voelen? Je hebt het te raden. Twintig cm zwevend boven de grond, zeker en vast. Mijn hart zwol van fierheid. Italië heeft zoveel aan de beschaving gegeven! En dan het historisch centrum, ik wil het niet hebben over de beroemdste kerken en musea en de kunstwerken die men daar kan bewonderen. Met al het respect voor de meesterwerken, die kan je in alle toeristische gidsen vinden. Maar lees eens de namen van de statige indrukwekkende paleizen, genaamd naar de Florentijnse families die de geschiedenis van deze stad en deze regio hebben geschreven. Kijk eens: https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_Florentijnen. Neem eens de 8 euromunten van Italië : Italië heeft twintig regio's, maar van de acht thema's, zijn er drie betreffende Toscane : het 2 €-stuk : Dante Alighieri. Het 1 €-stuk : de Homo Universalis van Leonardo da Vinci. Het 0,10 €-stuk : de

Primavera, van Botticelli. "Gene krot" zouden ze in Antwerpen zeggen!

... en dan heb ik de eer gehad van in een studiootje te mogen verblijven, eigendom van de voorzitter van

het koor "La Martinella" aangesloten bij de Club Alpino Italiano, waarvoor mijn dankbetuigingen altijd onvoldoende zullen zijn : <https://www.youtube.com/watch?v=UfN6zdv4F9I>.

Voor iemand zoals ik is de kennismaking met deze mensen een sterke *upgrading* geweest. Naar deze mensen luisteren en hen observeren tijdens hun optredens is niet alleen een andere benadering van mijn cultuur maar ook een scholing voor mijn Piazzetta activiteit. Een model om gewoon te volgen. Hen heb ik voor de eerste keer een paar jaar geleden in Malmédy zien optreden. Direct was ik op goede voet met de webmaster en administrateur, Stefano, en de voorzitter, Raimondo.

's Anderdaags waren ze in Antwerpen met de echtgenotes, Cristina en Francesca, en ben ik hun gids geweest. Dikke vriendschap, instinctief! In september 2017 mocht ik bij Stefano logeren, vier nachten en heb ik twee repetitieavonden meegemaakt. Exstase! Leerzaam! Culturele uitwisseling : ik heb een paar partituren en andere documentatie mogen ontvangen, zij hebben zelfs een paar partituren van ons gekregen. Niet te geloven, twee liederen die zij niet kenden en wij wel!

Dan keek ik een paar maanden geleden op hun website en zag ik dat zij het seizoen met een korale wandeling in het centrum van Firenze gingen afsluiten. Kon ik wegblijven ??? Vliegen kost niet veel tegenwoordig! Maandag 18.6 was ik paraat bij een repetitie en op 21.6 bij de wandeling. 25 minuten achter de

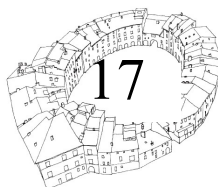
Duomo, 25 minuten op de trappen van de San Carlo-kerk tegenover OrsanMichele, en een volledig uur met presentatie in het Italiaans en in het Engels op de Piazza della Signoria, naast het standbeeld van David van Michelangelo! Het was het summum. De liederen die me zo dierbaar zijn tegen die grootse achtergrond ... en op het einde kreeg ik een emotionele "slag onder de gordel".

De speakerin, Francesca, vond het nodig via de luidsprekers om "een speciale persoon" te bedanken die opzettelijk voor deze musicale wandeling *all the way from Belgium* was gekomen : en mijn voornaam en familienaam weerklonken over Palazzo Vecchio. "Trop" is teveel. Ik mocht een traantje wegpinken nietwaar. Daarbij moet ik ook vertellen hoe lief en uitbundig de koorleden allemaal zijn. Zij zien me voor de derde keer, zij weten wie ik ben en wat ik bij hen zoek, zij ontvangen mij met omhelzingen en kussen en klappen me op de schouders, zij beschouwen me als één van hen! Zaaaáálig !!!

Nog even een taalkundige opmerking. Ook de spreekwijze van de Florentijnen –en andere Toscanen- is muziek voor mijn oren. Een groot aantal woorden en uitdrukkingen die elders in Italië als literair en voorbijgestreefd wordt beschouwd, is hier eigenlijk zeer actueel. Da's gewoon zalig! Maar vergeet het niet: een C tussen twee klinkers wordt hier als H uitgesproken. Dus, b.v., een zin zoals "ik drink een Coca Cola met een zeer kort rietje" klinkt hier : "Bevo una Hoha Hola hon una hannuccia horta horta" !

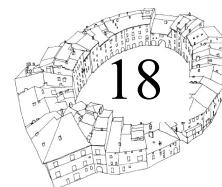
Achille Ziccardi

Curiosità sull'Italia a due passi dalla Svizzera

Solo dopo aver visto il film "Mary Poppins" si è rivalutato l'antico mestiere dello spazzacamino. Eppure in Val Vigezzo, e precisamente a Santa Maria Maggiore (provincia di Verbano-Cusio-Ossola) al confine con la Svizzera ma ancora Italia (regione Piemonte), ogni anno si trovano gli spazzacamini di tutto il mondo. (www.museospazzacamino.it)

La Valle Vigezzo è nota anche come Valle degli Spazzacamini, per gli innumerevoli emigranti che nei secoli scorsi si sono dedicati a questo mestiere in varie parti d'Europa. Per ricordare questa tradizione legata ad un duro e faticoso lavoro ogni anno, nel primo fine settimana di settembre, si ritrovano a Santa Maria Maggiore più di un migliaio di spazzacamini provenienti da ogni parte del mondo. Al ricordo di tutti coloro che si sono dedicati al mestiere nei secoli passati si uniscono i numerosi e gioiosi eventi di festa. Tra gli appuntamenti del raduno è opportuno ricordare la "Notte nera", organizzata il venerdì sera: negozi aperti fino a tarda ora, punti di degustazione allestiti per le vie del centro storico e varie bande e orchestre che suonano vari tipi di musica fino a tarda ora. L'evento principale del raduno è la grande sfilata per le vie del paese della domenica mattina, cui assistono migliaia di turisti e appassionati, circa 30.000 persone.

E se volessimo partecipare anche noi, magari l'anno prossimo, a questa manifestazione, come potremmo raggiungere la Val Vigizzo, come raggiungere la Val Vigizzo?

Strano ma vero...potrebbe essere un'esperienza romantica. Dalla città di Domodossola parte un trenino che si chiama "Centovalli Vigezzina" (www.vigezzina.com oppure www.centovalli.ch) che unisce l'Italia alla Svizzera ovvero Domodossola a Locarno. E' un piacevole viaggio con il treno panoramico attraverso le pittoresche Centovalli e la Val Vigizzo. Il viaggio conduce su enormi precipizi e spettacolari cascate, attraverso campi multicolori e ponti audaci. Dal finestrino si possono vedere vigneti e castagni e una fertile vegetazione. Sono 52 km che si percorrono in quasi due ore. Il punto più alto del percorso è proprio il paese di S.M.Maggiore a quota 816 metri. E' un viaggio confortevole attraverso un itinerario affascinante e vario.

Vogliamo scoprire un'altra curiosità legata alla Val Vigizzo, e più particolarmente a S.M.Maggiore ?

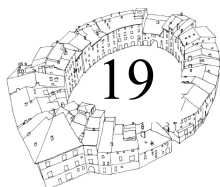
Recenti studi hanno attribuito l'invenzione della formula dell'*Aqua mirabilis* a Giovanni Paolo Feminis (ca 1660-1736), originario di Crana, piccola borgata che oggi giorno fa parte del comune di Santa Maria Maggiore in Val Vigizzo in Piemonte, emigrato in

giovannissima età in Germania e stabilitosi a Colonia nel 1693, proveniente da Magonza.

Importante, per il successo della sua attività, fu l'amicizia e il sostegno di un mercante vigezzino emigrato a Maastricht, Giovanni Maria Farina (1657-1732). La creazione del prodotto era stata attribuita in precedenza da alcuni studiosi a Giovanni Maria Farina (1685-1766), commerciante originario di Santa Maria Maggiore, anche lui emigrato a Colonia.

A Feminis si deve la creazione di un'essenza profumata chiamata *Aqua Mirabilis*. La formula di quell'Acqua passò alla morte di Feminis nelle mani del suo aiutante, Giovanni Antonio Farina, figlio di Carlo Gerolamo (1693-1762), come lo stesso attestò sulle etichette dei flaconi di profumo. Una sentenza della Suprema corte dell'Impero tedesco, a Colonia, stabilì nel 1907 che l'inventore dell'Acqua di Colonia fu Giovanni Paolo Feminis. Altrettanto certo è che un'Acqua di Colonia venne prodotta e diffusa anche da Johann Maria Farina (1685-1766) e dai suoi discendenti.

Il successo del distillato, che si diffuse in Europa con il nome di *Eau de Cologne*, creò una forte concorrenza e diede luogo a molti contenziosi per la tutela del nome e del marchio e per contrastare le contraffazioni. Si trattava di un profumo nuovo e in contrapposizione con le pesanti essenze usate

all'epoca. Durante il XVIII secolo, Giovanni Antonio e Giovanni Maria Farina (1685-1766) fecero di Colonia la città del profumo, rendendola famosa a livello mondiale. Le ditte che produssero Acqua di Colonia con o senza il nome Farina si moltiplicarono esponenzialmente e con esse i processi: uno nel 1736, fino a contarne trentanove nella sola Colonia nel 1865.

Amata ed utilizzata da grandi personalità quali Goethe Napoleone, Voltaire o la regina Vittoria, l'Acqua di Colonia veniva esportata in tutto il mondo.

All'*Aqua mirabilis* venne dato il nome di *Eau de Cologne* quando le truppe francesi nel 1800 entrarono in Colonia, cfr. Storia Illustrata della città di Colonia ed.1956: Gli ufficiali, che stimavano molto quest'acqua profumata, la chiamarono nella loro lingua ufficiale, Eau de Cologne. Tanto è vero che questa denominazione venne abbandonata anche in Germania nel 1914 per essere sostituita con quella più nazionale di Kolnisch Wasser

Un'altra curiosità?

<http://www.prosciuttomontanovigezzino.it/>

Davanti a questa visione non ci sono commenti. Nella cantina del signor Pierino Bona ci sono più di duemila cosce di prosciutto che stanno stagionando. Le ho viste con i miei occhi pochi giorni fa ma la cosa divertente è che la mia nipotina di quasi cinque anni ha spalancato gli occhi meravigliata perché per lei il maiale ha quattro zampe e non duemila cosce alla volta e appese al soffitto!

Ornella Neri Ziccardi

Morse

Ornella, de schoonzus - sinds kort jullie correspondent in Milano - heeft ons dus, zoals aangekondigd, met één van haar vriendinnen met een vijfdaags bezoek vereerd. Zij deden dat niet tijdens de laffe hitte die ons Vlaanderland gedurende enkele weken toedekte maar gelukkig net ervoor. De te bezichtigen 'koebeesten' stonden fris en nog steeds vol pit te grazen in wat toen nog malsgroene weiden waren. Het spreekt voor zich dat de weg naar de kust langs het Waasland en het Meetjesland ging van waarop men de dieren in al hun kolossale boerenpracht kan bewonderen. De vlekken werden vergeleken, de gezapig van links naar rechts bewegende muil als een welkom-glimlach geïnterpreteerd en de volle uiers gezien als een teken van welstand, van overdaad. Hoe kan het ook anders op onze zware vruchtbare polderklei.

Boven Gent zal het belfort nog lang "rijzen" en Brugge, verankerd in de geschiedenis, loopt niet weg, dus lokten na de bewonderde veestapel, de kustgebieden.

Wanneer ik vertel met een Italiaan te zijn gehuwd, krijg ik dikwijls de geijkte vraag "enne...een huisje in Toscane..." waarop ik stevast zeg dit niet te bezitten maar wel de gelukkige eigenaar te zijn van een heuse rotonde net buiten Modena waarop als decoratie een reuze purperen druiventros in Murano-glas te glanzen staat en die de naam "Daniela" draagt.

Na die verklaring geniet ik dan heimelijk van de blik in de ogen van mijn gesprekspartner waarin ik overduidelijk een vleugje stiekeme jaloersheid ontwaar. Nu ja, geef toe, het is niet niks een rotonde te bezitten die de Italiaan, raceduivel als hij is -"my car is my castle"- tot gematigdheid aanzet.

Waar we nog plezier beleefden bij het monsteren van de "koebeesten" op weg naar de kust, wachtte me eens daar aangekomen een domper van jewelste. Immers een mooier landschap dan een stille kust, een rimpelloze zee en een gedempte rode zonsondergang, opgefleurd met het terugkerend

licht van een wakende vuurtoren, kan men nergens treffen. Wij genoten dus, maar niet voor lang. Juist lang genoeg tot Ornella het telkens opstralende licht van de vuurtoren bemerkte.

Vijf tellen lang en toen viel bij mij het kwartje.

Daar ging mijn snoeverij over het bezit van een rotonde in Modena. Wat betekent nu nog het bezit van een rotonde in het buitenland wanneer je als Italiaanse kan opschepen over 'il faro' die je bezit in "le Fiandre".

Met tegenzin heb ik haar de code van de lichtbundel uitgelegd.

Drie lichtsignalen - 10 seconden pauze - drie lichtsignalen enz...het Morse teken voor de letter O. De vuurtoren mag dan in Oostende staan, hij lokt de schepen wel degelijk met de letter O van Ornella.

'Vastgoed' in Oosten-de ijvert sinds kort om dit mooie symbool te laten afbreken. De bezitters van de nieuwe appartementen kunnen niet slapen met die lichtbundel en kennen

blijkbaar geen verduisteringsgordijnen. Dus rest me niets anders dan na met Gaia voor de miserabele koebeesten in Italië te gaan ijveren, nu ook nog te gaan betogen voor het behoud van Ornella's toren. Ik ben ten slotte een fair verliezer. Haar stukje Vlaanderen reikt hoger dan mijn rotonde in Modena.

Groetjes, Daniëlle Ziccardi-Van Gael

THE ALPHABET			
A	— — —	N	— —
B	— — — —	O	— — — —
C	— — — — —	P	— — — — —
D	— — — —	Q	— — — — —
E	— — —	R	— — — — —
F	— — — —	S	— — — — —
G	— — — —	T	— — — — —
H	— — — —	U	— — — — —
I	— — — —	V	— — — — —
J	— — — — —	W	— — — — —
K	— — — —	X	— — — — —
L	— — — — —	Y	— — — — —
M	— — — —	Z	— — — — —

Hotel Royal Victoria Pisa

Dal 1428

Ottocentesco e adagiato sul Lungarno,

è un complesso di edifici molto antichi: il catasto di Pisa del 1428-29

riporta che uno di essi già

“faceva albergo”. Alcune camere sono

in una torre del X secolo;

ingresso, vetrate al primo piano,

mobili di sala e alcune

camere complete sono liberty. Nel

1839, quand'era locanda, alloggiò

i primi clienti illustri in

occasione del 1° Congresso Italiano

degli Scienziati. Ha ospitato

le regine d'Olanda e di Serbia, il

principe del Giappone, Roosevelt,

Respighi, Mascagni, Ruskin,

Dickens, Dumas, Pirandello, D'Annunzio,

Zola, Marconi. Puccini vi credè

le prime note della Butterfly.

Cinque generazioni

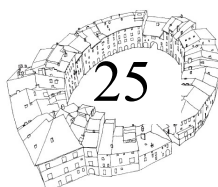
DE GENIALE VRIENDIN

*Vanochtend belde Rino. Ik dacht dat hij weer geld wilde en nam me voor hem dat te weigeren. Maar de reden van zijn telefoontje was een andere : zijn moeder was zoek. 'Sinds wanneer?'. 'Twee weken.' 'En dan bel je me nu pas?'. Mijn toon moet hem vijandig hebben geleken, ook al was ik niet boos of verontwaardigd, er lag alleen een zweempje sarcasme in. Hij probeerde te reageren, maar deed dat verward, gegeneerd, half in het Napolitaans, half in het Italiaans. Hij zei dat hij ervan overtuigd was dat zijn moeder zoals gewoonlijk door Napels zwierf. Zo gaat het verhaal van *De geniale vriendin* van start.*

Na het telefoontje denkt Elena dat Lila weer eens wil overdrijven en het begrip 'geen spoor' tot in het absurde aan het doorvoeren was. Ook dat ze, zesenzestig jaar oud, niet alleen zelf wil verdwijnen maar ook het hele leven dat ze achter zich had, uitwissen. Elena denkt te weten waar Lila is en besluit de geschiedenis van hun vriendschap op papier te zetten.

In *De geniale vriendin* (oorspronkelijke titel *L'amica geniale*), vertaald door Marieke van Laake, vertelt de Italiaanse auteur **Elena Ferrante** in de ik-vorm het leven van twee hartsvriendinnen Lila en Elena. Beiden groeien op in een volkswijk in het ruige Napels van de jaren vijftig en zestig. Daar spreekt het voor zich dat studeren als puur tijd verspillen beschouwd wordt. Deze regel geldt ook voor Lila. Hoewel ze intelligent is moet ze van school om te gaan werken. Ze gaat aan de slag in de schoenmakerij van haar vader en broer. Na enige tijd wordt het ontwerpen, het maken van een origineel paar schoenen en het opstarten van een schoenenfabriek haar streefdoel. Om aan de armoede te ontsnappen zal ze op zestienjarige leeftijd huwen met een rijke jongeman. Elena daarentegen mag wél verder leren, maar beseft dat

ze minder slim is dan Lila. Ze rondt de middenschool af en behaalt op het gymnasium schitterende resultaten. Ook zij neemt een man om op gelijke hoogte te staan met haar vriendin. Toch groeien beiden stilaan uit elkaar.

Aantrekken en afstoten, net als de zoektocht naar het ontluikend zelfbewustzijn van de vrouwelijke hoofdpersonages, zijn de grote verdiensten van deze meeslepende roman, het eerste boek uit Ferrantes Napolitaanse vierluik. In een onnavolgbare stijl vertelt ze niet enkel over de vriendschap, de rivaliteit en de liefde tussen twee vrouwen, elkaars tegenpolen, die tevens niet gespaard blijven van tragische gebeurtenissen. Ook dompelt ze de lezer onder in een land, een stad, een wijk waar de *camorra* welig tiert, die alsmaar veranderen en de personages maken tot wie ze zijn.

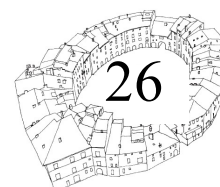
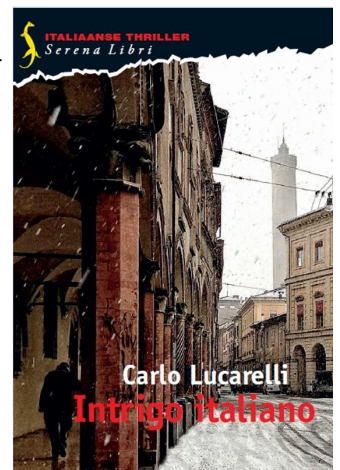
***De geniale vriendin* van Elena Ferrante. ISBN 978 90 284 2508 8 – www.wereldbibliotheek.nl.**

Linda Crivits

Carlo Lucarelli: Intrigo italiano

Carlo Lucarelli heeft al een indrukwekkend lijstje boeken geschreven, waarvan er af en toe ook eentje vertaald wordt, o.a. *Guernica* en *Bijna blauw*. Zijn schrijverscarrière (hij maakt ook televisie) begon bijna dertig jaar geleden met een trilogie over de moeilijke jaren net na de oorlog. De voormalige partizanen en fascistten moeten op een of andere manier weer gaan samenleven. De hoofdfiguur uit die boeken komt nu terug in *Intrigo italiano*. Het is intussen 1953, maar het oorlogsverleden van commissaris De Luca is nog niet goed verteerd.

Vijf jaar eerder hadden ze hem met het oog op het proces op non-actief gesteld. De Unità van 15 juli 1948 had op het bureau gelegen van de rechter-

commissaris die hem had ondervraagd, geopend op de tweede pagina waar de grote kop 'WIE IS COMMISSARIS DE LUCA' van afspatte, boven zijn foto waarop hij zijn handen in de zakken van zijn mantel stak en zijn zwarte overhemd droeg.

De Luca komt incognito in Bologna terecht om er de moord op een jonge vrouw te onderzoeken, geholpen door een jonge agent van de geheime dienst, Giannino. De echtgenoot van de dode vrouw, een professor, en hun zoontje blijken enkele maanden eerder om het leven te zijn gekomen bij een auto-ongeval. Of was het dan toch geen ongeval? De sporen leiden naar een Monsterkop met een misvormd gezicht. Maar wie is hij? En vooral, wie stuurt hem?

Lucarelli vat de sfeer in Italië begin jaren vijftig goed samen. De opkomst van de jazz, het moeizame aanpassen aan modernere tijden, het zoeken naar een nieuw politiek evenwicht. En voor De Luca persoonlijk: de strijd tegen een onbekende vijand. Mooie misdaadroman, vol suspens in een duister sfeertje.

Intrigo italiano van Carlo Lucarelli - originele titel Intrigo italiano. Il ritorno del commissario De Luca - verscheen bij Serena Libri in 2018, vertaald uit het Italiaans door Carolien Steenbergen, 243 blz.

(Bron: <http://wraakvandedodo.blogspot.com/>)

De rode anjer - Siciliaanse roman - Italiaanse titel: Il garofano rosso (1948)

Schrijver: Elio Vittorini

In 1924 is de zomer op Sicilië bijzonder heet. Heet en saai, vooral tijdens de vakantie thuis op het landgoed. Alessio Mainardi en zijn vriend Tarquinio, zestien en achttien jaar oud en afkomstig uit welvarende families, vluchten 'ter voorbereiding op hun eindexamen'

naar een stadje aan zee, waar ze een kamer in een studentenpension gehuurd hebben. Ze discussiëren, meestal in de cafés aan de Corso, over Mussolini, Rosa Luxemburg en vooral over de liefde en vrouwen. En over de raadselachtige rode anjer: de bloem der liefde, die Alessio van de aantrekkelijke studente Giovanna in een envelop kreeg – en daarna niets meer van haar hoorde.

Tarquinio daarentegen droomt van de mooiste vrouw van de stad, Zobeida, een dame die vele heren dient, en op een dag vat hij moed en gaat haar opzoeken. Maar als Alessio merkt dat hij geen kans maakt bij Giovanna, zoekt ook hij Zobeida op (met Giovanna's envelop met de rode anjer in zijn

broekzak) – en zij wil de aandoenlijke jongen niet meer laten gaan. Misschien ook om hem op afstand te houden van de fascistische zwarthemden. De rode anjer blaakt van jeugdige opstandigheid en seksueel verlangen, van zomerse geuren, zomers licht en opgehitste stemming. Vittorini's roman toont ons een schitterend portret van twee jonge mannen die een enorme levenshonger aan de dag leggen en bovendien op een aandoenlijke, jeugdige manier openstaan voor alle idealistische, revolutionaire en erotische ideeën. Hoogste tijd dat dit meesterwerk eindelijk zijn weg naar de Nederlandse lezers vond. Met of zonder de bloem der liefde in hun broekzak.

288 pagina's, gebonden boek. Prijs: € 22,99. Uitgever: Cossee.

(Bron: <https://www.allesoverboekenenschrijvers.nl/italiaanse-schrijvers-en-schrijfsters/>)

FIGLIA MIA

Aangrijpend, warm adoptiedrama

Drie vrouwelijke personages staan centraal in *Figlia Mia/My daughter* van de Italiaanse filmmaakster/scenariste Laura Bispuri. Het verhaal speelt in een afgelegen dorp op het zonnige Sardinië. De tienjarige Vittoria ontmoet op een lokaal feest Angelica, een vrouw wiens vrije geest en rebelse houding haaks staat op de gereserveerdheid en de overbezorgdheid van haar adoptiemoeder Tina (Valeria Golino). Vittoria geraakt alsmar meer gefascineerd door de vrouw. Haar adoptiemoeder ziet haar steeds frequenter wordende bezoeken aan de afgelegen boerderij van Angelica met lede ogen aan. Wat Vittoria echter niet weet is dat de twee vrouwen verbonden zijn door een geheim. Een geheim dat haar zelf aangaat...

Angelica, Vittoria's biologische moeder, heeft geldproblemen, flirt met wildvreemden, drinkt uitermate veel alcohol, maar ziet ondanks alles zichzelf toch als een perfecte moeder. De relatie met haar dochtertje is volgens haar onvoorwaardelijk. Dit in tegenstelling tot Tina die vreest dat haar adoptie dochter voor eens en voor altijd de kant van haar biologische moeder zal kiezen. Vittoria wordt verscheurd tussen twee moeders. Alle drie zijn het karakters wiens hart werd gebroken en die op zoek zijn naar zichzelf.

Op een natuurlijke wijze en met veel respect voor haar personages weet de cineaste het delicaat thema *adoptie* op een sprankelende manier aan te kaarten. Ze neemt geen standpunten in. Wat ze aantoonst is dat kinderen niet per se hoeven te kiezen bij wie ze genegenheid, geborgenheid en liefde vinden. Het vinden in meer dan één warm nest is de boodschap. Op vragen als 'Wanneer ben je een goede moeder?' 'Wat is een goede moeder?' (zoals in de prachtige roman *Levenslicht* van Bispuri's landgenote Silvia Avallone) geeft *Figlia Mia* een repliek. Ondergeschikt in *Figlia Mia* is de rol van de vader. Maar dat is een bewuste keuze van de cineaste die hiermee verandering wil brengen in de mentaliteit van de (film)wereld waar de mannen het nog meestal voor het zeggen hebben.

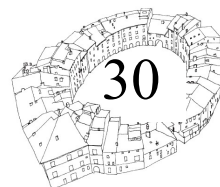
De film kan rekenen op uitzonderlijke vertolkingen van o.a. de jonge debutante Sara Casu als Vittoria die verscheurd wordt door de keuze tussen twee moeders, Alba Rohrwacher (voor wie het de tweede samenwerking is met Laura Bispuri) als de onstabiele Angelica en Valeria Golino als Tina, de zeer betrokken adoptiemoeder.

Zowel het aangrijpend, warm adoptiedrama *Figlia Mia* als Laura Bispuri's debuut *Sworn Virgin* (2015) werd voorgesteld op het Filmfestival van Berlijn.

Technische fiche : *Figlia Mia* – regie : Laura Bispuri – scenario : Laura Bispuri & Francesca Manieri – muziek : Nando Di Cosimo – fotografie : Vladan Radovic – cast : Valeria Golino, Alba Rohrwacher, Sara Casu – productie : IT-DE-CH – 2018 – duurtijd : 100' – distributie : Cinemien

Linda Crivits

Film 'Figlia Mia' vr. 5 okt 2018, 14u30 Siniscoop, ook op zondag 7 okt 2018, 11u00 en di 9 okt 2018, 20u00

Mijn professoren Italiaans

In de hete tijden van juni, juli en augustus - met 35 graden buiten in de tuin in de schaduw, onder mijn kastanjelaar, en 25 graden binnen in mijn koele huis - kwam het idee in me op om voor mezelf en voor *Notizie* enkele van mijn professors Italiaans aan de tolkenschool in herinnering te brengen. Sommigen van hen staan me nog goed voor de geest. De eerste waaraan ik denk is onze professor voor Italiaanse woordenschat, dhr. Vincent; hij bracht ons de allereerste Italiaanse woorden bij en voor zijn lessen moesten we het boek '**Les mots italiens**' kopen, van S. Camugli en G. Ulysse (uitgeverij: *Classiques Hachette*). Het boek bevatte een zeer groot aantal woorden, die we uit het hoofd moesten leren. Alleen... de moedertaal van dhr. Vincent was Frans. Hij sprak zeer goed Nederlands, maar het boek dat we ons voor zijn lessen moesten aanschaffen, vertaalde - zoals de titel duidelijk maakt - de Italiaanse woorden naar het Frans. Je kennis van de Franse taal moest goed tot zeer goed zijn, om de woordenschat uit het hoofd te leren. Indien je een Frans woord - een vertaling dus van een Italiaans woord - en bijgevolg ook het Italiaanse woord niet begreep, moest je het uiteraard in een woordenboek Frans-Nederlands opzoeken. Dat maakte het ietwat ingewikkeld, maar de persoonlijkheid van de leraar voor woordenschat maakte veel goed. Ik woonde zijn lessen zeer graag bij, net als de meesten van mijn medestudenten. Hij onderwees ons gedurende twee jaar. Bij deze professor gebruikten we ook het boek

L'italien par les textes, eveneens van S. Camugli en G. Ulysse, een mooi boek met Italiaanse teksten over het alledaagse leven in Italië, waarvan het een goed beeld gaf, en geïllustreerd met leuke zwart-wit foto's.

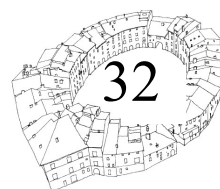
Het was ook aangenaam om de lessen van de leraar voor 'synthese-oefeningen' mee te maken. Hij las voor ons telkens interessante Italiaanse teksten voor, waarvan we schriftelijk de inhoud in het kort

moesten neerschrijven. Hij wist echter telkens iets boeiends te vertellen in verband met de tekst die hij voor die les gekozen had en hij had iets zwaarigs over zich bij het voorlezen ervan.

Nog een favoriete professor van mij was dhr. Fache, die ons de eerste twee jaar de basis bijbracht van de Italiaanse grammatica, maar bij wie we ook tijdens die periode een zeer grondige kennis ervan verwierven. Tijdens zijn lessen maakten we gebruik van het leerboek **Italiaanse grammatica** van dr. Irène Hijmans-Tromp, een zeer goed grammatica-boek, waarin op de laatste bladzijden meerdere vervoegingen van alle onregelmatige werkwoorden alfabetisch zijn opgenomen. Bij het boek hoort het **Italiaans oefeningenboek** van dezelfde auteur; de oefeningen in dit boek zijn niet makkelijk, maar wie de taal liefhad, loste ze met plezier op. Later ontdekten we bij dhr. Fache wat consecutief vertalen is; via een koptelefoon kregen we een tekst te horen die we daarna dadelijk mondeling moesten samenvatten. Zelf vond ik dit boeiend om te doen; ik vond het veel interessanter dan schriftelijke vertalingen maken, waarvan ik vond dat het veel meer concentratie vergde.

Een vrouwelijke professor, die me niet zo na aan het hart lag, onderwees ons in het simultaan vertalen. Het simultaan vertalen vond ik net als het consecutief vertalen boeiend om te doen; deze professor echter deelde aan haar studenten mee dat je het vak van tolk slechts enkele jaren kon uitoefenen, waarbij ze haar eigen ervaringen als leidraad nam. Door deze mededeling bestond de kans dat ze de motivatie van haar studenten naar een lager peil bracht; dat vond ik fout.

Naast de vele uren Italiaanse cursus en het onder-richt in een andere gekozen taal, werden alle studen-

ten als het ware 'gebombardeerd' met algemene vakken. Eén professor herinner ik me ook nog zeer goed: hij was een pater-Jezuïet die ons onder andere gedeeltelijk wegwijs maakte in de esthetica. Tijdens ieder uur van de cursus projecteerde hij een dia van een schilderij van een bekende schilder; daarbij beschreef hij het schilderij en gaf informatie over de schilder ervan. Wij moesten met de hand alles noteren wat hij vertelde en het schilderij goed in ons geheugen prenten; er was geen cursusboek...

Dit waren zowat de meest opmerkelijke figuren uit mijn studententijd; er waren er nog andere, maar dan voor de Engelse taal...

Ik hoop dat intussen in september de hete tijden van juni, juli en augustus voorbij zijn, zodat jullie deze maand de Notizie 101 kunnen lezen bij normale temperaturen...

Anne-Marie Neckebroeck

De geschiedenis van de Portatrici.

De Eerste Wereldoorlog heeft ook in bergen veel wonden geslagen. De Amici delle Alpi Carniche hebben zich ingezet om zoveel mogelijk van de vroegere galerijen, tunnels en loopgraven daarboven bloot te leggen.

Met houwelen en hamers gaan ze de bergflanken te lijf, wat niet niet altijd ongevaarlijk is, soms ontdekken ze kogels en niet-ontpofte granaten, zelfs het stoffelijk overschot van een gevallen soldaat met resten van zijn kledij, schoenen en een lederen hoed. Vooral aan de Passo Cavallo. Hun vondsten gaan dan naar het Timau-museum. Sommige gravers waren

zelf Alpini, anderen hadden vaders of grootvaders die daar ooit vochten in één der beide Wereldoorlogen.

Deze bergoorlog noemde men ook de "Guerra Bianca", omdat alles muurvast zat en er weinig beweging op deze hoogten was in de frontlijn. Vooral de Monte Croce Carnico was van groot strategisch belang; de sectoren Alto But en Val Chiazzo hadden dage-

lijks een groot tekort aan wapens, geneesmiddelen, voedsel en zelfs kledij.

Op de grens van Italië en Oostenrijk-Hongarije bevonden zich loopgraven en tunnels waardoor de soldaten probeerden zich te kunnen bewegen, ongezien door de vijand. Zo'n 1500 mensen zaten daarboven vast, ze waren uitgehongerd, onderkoeld en werden dikwijls bedolven onder sneeuw en steenlawines. De situatie was zo dramatisch dat in het dal een priester, Don Floriano Dorotea, een vraag richtte tot de hoofdzakelijk vrouwelijke bevolking om hulp te bieden. De vrouwen reageerden massaal, een grote groep van leeftijden van 12 jaar tot zelfs 60 jaar gingen de enorme uitdaging aan...

Ze kregen een werkboekje om hun transporten in te noteren en een rode armband met het nummer van

de te bevoorraden afdeling. Zo trokken ze de bergen op, met tot soms 40 kg. in hun korven en dit in groepjes van 15 à 20 Portatrici. Zonder begeleiding en wapens. Gelukkig kenden ze de paden, jarenlang waren sommigen er gras gaan maaien daarboven. Tot zelfs zo'n 1200 meter hoog klommen ze in weer en wind, met aan de voeten klompen of scarpetze. Na een kleine pauze om te rusten

vertrokken ze naar het dal met vuile kleding van de soldaten in hun korf om die thuis te wassen.

Zo'n 1,50 lire per reis,

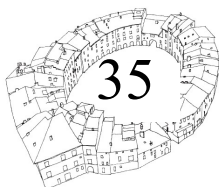
een equivalent van nu 4 euro was hun loon; toch was het welgekomen, door de schrijnende armoede in het dal omdat de mannen soldaat waren en niet op de velden werkten.

En of ze moedig waren, op een moment zag het er voor de troepen zo dramatisch uit dat de Portatrici vroegen om mee te vechten en hen te bewapenen, want ze liepen groot gevaar. Een viertal zijn gewond geraakt en een van hen, Maria Plozner Mentil, is dodelijk geraakt door een Oostenrijkse scherp-schutter op 15 februari 1916 boven Timau aan de Caserma Malpasso. Ze is is bijgezet in het Ossarium van de Tempel van Timau samen met de 1700 soldaten die er gevallen zijn.

Om haar te eren heeft men zelfs in 1956 een kazerne van de Paluzza Alpini naar Maria Plozner vernoemd en haar dochter Dorina kreeg postuum de Gouden Medaille voor militaire moed ter nagedachtenis van deze Portatrice. De laatste van deze moedige vrouwen stierf in 2004 toen ze 104 jaar oud was in een gehucht van Ravascletto...

De frontlijn besloeg de Passo Volaila op 1979 meter hoog tot aan de Tempio Cisario amper 820 meter hoog met daartussen de Monte Conglians met 2780 meter en de Chianevati met zijn 2769 meter. En soms ontdekt men in deze bergen nog trieste souvenirs; ergens aan de Freikofel gekerfd in de rots kan men nu nog lezen: "MAMMA RITORNERÒ" met hieronder het wapen van zijn Regiment Infanterie; wie weet was zijn mamma niet één van de moedige Portatrici...

Betsy Neckers

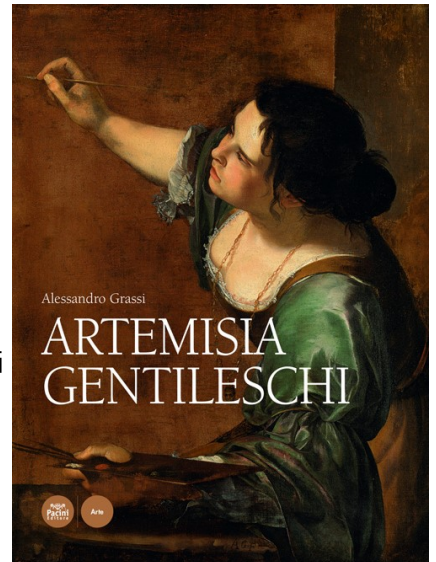

Begin december brengen we een bezoek aan "De dames van de Barok" (Zie *Che cosa faremo?*)

Chi è Artemisia?

In una lettera scritta da Roma il 12 luglio 1612 a Cristina di Lorena, vedova del granduca di Toscana Ferdinando I de' Medici e madre del giovane Cosimo II, il pittore Orazio Gentileschi presentava la figlia Artemisia come propria allieva ed affermava orgogliosamente che "oggi non ci sia pari a lei, avendo per sino adesso fatte opere che forse i principali maestri di questa professione non arrivano al suo sapere".

La ragazza non aveva ancora vent'anni e suo padre ne magnificava le doti artistiche, esaltando la sua precocità nell'apprendimento, al punto che già da tre anni ella dipingeva autonomamente. Dietro la pubblicità di Orazio si celava il desiderio di far approdare Artemisia in Toscana per sottrarla al clima, ormai insostenibile, che si era creato intorno a lei negli ultimi mesi, a seguito di un processo ancora in corso, cominciato a febbraio e destinato a protrarsi sino alla fine di novembre: un processo che – com'è noto agli amanti della storia dell'arte e non solo – vide Artemisia denunciare per violenza carnale il pittore Agostino Tassi, che l'aveva stuprata il 6 maggio 1611 e che nei mesi successivi, prospettando un matrimonio riparatore, aveva approfittato ancora di lei.

La vicenda umana e la carriera pittorica di Artemisia, nonché i giudizi che la critica le ha riservato nel corso del tempo, appaiono inscindibilmente legati a questo avvenimento biografico, già di per sé tremendo, e alla pena del processo, durante il quale la testimonianza di

Artemisia fu più volte messa in dubbio nonostante avesse ribadito la propria versione persino sotto tortura, e che si concluse, di fatto, con una condanna piuttosto blanda del Tassi.

Anche se molto rimane ancora da indagare, la statura artistica di Artemisia ha cominciato ormai ad assumere tratti sempre più precisi. In queste pagine, lungi dal pretendere di stilare un catalogo specialistico, l'Autore ripercorre agilmente il percorso artistico di Artemisia mettendo in evidenza la straordinaria qualità della sua pittura e le peculiarità dei soggetti da lei affrontati, soprattutto in relazione agli stimoli culturali con cui venne in contatto durante i suoi soggiorni e i suoi viaggi. La fisionomia di Artemisia verrà così a delinearci come quella di una donna colta e sensibile, di grande carattere e passione, talvolta spregiudicata; ma anche dotata di senso pratico e ben attenta alla costruzione della propria immagine e carriera. In una parola, un'artista pienamente inserita nel *milieu* di quel secolo ricchissimo e controverso che è stato il Seicento.

Di seguito sono riportate le belle recensioni che parlano di questo libro:

Artemisia Gentileschi, la rivoluzionaria che ha dipinto il suo dolore e la sua rabbia, il Messaggero, 4 giugno 2018

La rivincita di Artemisia Gentileschi, La gazzetta del Sud, 15 maggio 2018

Un volume su *Artemisia Gentileschi* nella collana Menarini, PharmaKronos 15 maggio 2018

Coraggio e tempra d'acciaio di *Artemisia Gentileschi*, Il Tempo, 13 maggio 2018

Artemisia, rivoluzione e coraggio, La Nazione, 13 maggio 2018

Artemisia dentro a un libro il coraggio di una vita, La Repubblica edizione di Firenze, 13 maggio 2018

Presentato ieri a Palazzo Pitti: «*Ispirazione per molte donne*», Corriere Fiorentino, 13 maggio 2018

Artemisia, rivoluzione e coraggio, La Nazione edizione di Firenze, 12 maggio 2018

Vedere il website di 'Anfiteatro, amici della cultura italiana' per i link degli articoli dei giornali.

(Bron: <http://www.pacineditore.it/artemisia-gentileschi/>)

Tip van Herman Cole

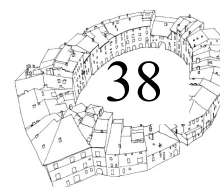
Het Werelderfgoedcomité van Unesco heeft begin juli sites uit Spanje, Italië en Duitsland aan zijn lijst van werelderfgoed toegevoegd.

Italië is, met de opname van de 20e-eeuwse industriestad **Ivrea**, aan 54 Unesco-sites toe. Ivrea werd in de jaren tussen 1930 en 1960 opgebouwd als een "modelgemeenschap" (Movimento Comunità) door Adriano Olivetti, de industrieel wiens bedrijf de bekende tikmachines, rekenmachines en computers maakte. Ivrea geldt als een exemplarisch sociaal project, waarbij economische productie, architectuur, respect voor de mensenrechten en participatieve democratie hand in hand gingen.

Ga naar "100x Noord-Italië" van Herman Cole op pagina 38 en lees meer over de Olivetti-stad.
<http://whc.unesco.org/en/newproperties>
<http://whc.unesco.org/en/news/1848/>
<https://nos.nl/artikel/2239505-van-verborgen-kerken-tot-heilig-regenwoud-dit-is-het-nieuwe-werelderfgoed.html>

BARBARA JATTA (6 oktober 1962) werd op 20 december 2016 door Paus Francesco benoemd tot directeur generaal van het Vaticaanse Museum. Ze was daar al zowat 20 jaar werkzaam bij de afdeling Bibliotheek. Zij studeerde kunstgeschiedenis aan de universiteit La Sapienza in Rome en huwde een medicus. Het echtpaar heeft drie kinderen. Zowat 6 miljoen mensen bezoeken jaarlijks dit Museum, één van de belangrijkste en meest bezochte ter wereld. Van de meer dan 200.000 werken zijn er zowat 25.000 dagelijks te bewonderen verspreid over 13 afdelingen. Ze overspannen de periode van oude Egyptische kunst tot hedendaagse werken,

BRICIOLE

zo'n vijfduizend jaar dus.

Toen JATTA begon te werken in de afdeling Bibliotheek van het 500 jaar oude museum, waren er amper drie vrouwen aan de slag. De tijden zijn echter veranderd: nu is zowat de helft vrouw!

Paolo Giordano komt naar de vernieuwde boekenbeurs ...Wanneer? Hou de pers in 't oog.

☰ Tutti i siti **ZANICHELLI**

ZANICHELLI

DIZIONARI più

Graag alle dagen een Italiaans woord in je mailbox?

Ga naar <https://dizionaripiu.zanichelli.it/cultura-e-attualita/le-parole-del-giorno/parola-del-giorno/>

Onderaan de pagina kan je intekenen...

Een paar voorbeeldjes:

La parola di oggi è: prato **SILLABAZIONE: prà-to**

◆ **pràto** / ◀ 'prato/

[lat. *prātu(m)*, di etim. incerta ✨ sec. XIII]

s. m. (pl. -i, †pràta o pràtora, f.)

1 estensione di terreno non coltivato e ricoperto d'erba: *giocare, correre in un prato; la fonte discorre per mezzo un prato* (L. Ariosto)

2 terreno destinato a colture foraggiere | **prato monofito**, di una sola specie | **prato polifito**, di più specie | **a prato**, terreno messo o tenuto a prato | **rompere un prato**, ararlo per seminarvi un'altra coltura

|| (*lett.*) **pratèllo**, (*lett.*) **pratellìno**, **dim.** | **praterèllo**,

BRICIOLE

dim. | **praticèllo**, **dim.** | (*lett.*) **praticìno**, **dim.** | **pratìno**, **dim.** | **pratòne**, **accr.**

La parola di oggi è: spazzola **SILLABAZIONE: spàz-zo-la**

◆ **spàzzola** / ◀ 'spattsola/

[da *spazzare* (con sovrapposizione di *spatola*?) ✨ 1400 ca.]

s. f.

1 oggetto costituito da un supporto in legno o altro materiale su cui sono infissi peli o fili di natura varia, usato per togliere la polvere, lucidare, ravviare i capelli, e sim.: *spazzola dura, morbida; spazzola di setola, di nylon; spazzola da scarpe, da capelli; spazzola elettrica; le spazzole della lucidatrice* | **a spazzola**, di capelli, peli duri e sim. tagliati corti e pari: *baffi, capelli, a spazzola*

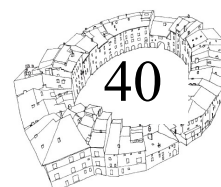
2 (*elettr.*) organo di contatto montato sulla parte fissa di una macchina elettrica che, strisciando sul collettore, serve ad addurvi corrente o a prelevarvela

3 (*mus.*) tipo di bacchetta che porta all'estremità un pennello di fili metallici per ottenere speciali effetti dai tamburi e dai piatti di una batteria

4 (*autom.*) nel tergicristallo, bordo di gomma a contatto con il parabrezza | (*est.*) la bacchetta del tergicristallo

|| **spazzolètta**, **dim.** | **spazzolìna**, **dim.** | **spazzolino**, **dim. m. (V.)** | **spazzolòne**, **accr. m. (V.)**

* Voor wie de oorsprong van deze rubriek niet kent... Briciole staat voor "kruimels", kleine (hopelijk interessante) weetjes, die we nergens anders kwijt kunnen.

Uw keurslager in het
centrum van de stad.
Keurslager De Castro

Hendrik Heymanplein 156
9100 Sint-Niklaas
03/777.64.64

WALBURGSTRAAAT 81 - 9100 SINT-NIKLAAS - T 03 766 03 23 - F 03 766 13 62
INFO@KOPIE-EXPRESS.BE WWW.KOPIE-EXPRESS.BE

DIGITAAL PRINTWERK
KOPIEERWERK
PLANKOPIE - PLOTSERVICE
POSTERPRINTING
CURSUSDIENTST VOOR SCHOLEN

INBINDWERK
GELEGENHEIDSDRUKWERK
HANDELSDRUKWERK
STEMPELS
PLASTIFICEREN

Specialiteiten uit Italië

Hilde Gilles en Pieter Adams
Zandstraat 51, 9170 Sint Pauwels
tel : 0475 87 30 53
info@reginapaola.be www.reginapaola.be

Mijn
Italiaanse
Passie

Annick Boel - De Wilde
Eekhoornstraat 35 | 9100 Sint-Niklaas
+32 479 93 04 30
www.purapassione.be

boekhandel

't *Oneindige verhaal*

Stationsstraat 68,
9100 Sint-Niklaas Tel.03.776.52.25
oneindigeverhaal@skynet

Vesten 9 - Beveren

VERSLAG ACTIVITEITEN
ACTIVITEITENKALENDER
CULTUURKALENDER
ALGEMENE INFORMATIE

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER &
AFZENDER

KARIN TAVERNIER
PRINS KARELSTRAAT 14
B 9100 SINT NIKLAAS 03 777 96 43

secretariaat@anfiteatro.be

